

Sosyal Bilgiler Öğretmenleri ve 6. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Gezi Gözlem Yönteminin Uygulanmasına Yönelik Görüşleri*

Ideas of Social Studies Teachers and 6th Grade Social Studies Students about Travel-Observation Method

Yıldırım ATAYETER¹, Uğur TOZKOPARAN²

Özet

Öğrencilere verilen eğitim öğretim etkinliklerinde konunun yapısına ve özelliklerine göre farklı öğretim yöntemleri kullanılmaktadır. Konuların anlatımında ve öğrencilere kazandırılmasında kullanılan bu yöntemlerin bir tanesi de gezi gözlem yöntemidir. Sosyal bilgiler derslerinde gezi gözlem yöntemi çok etkili olmasına rağmen, öğretmenler bu yöntemi fazla tercih etmemektedirler. Bunun sonucunda öğrenciler öğrenci merkezli öğretim yaklaşımlarından, uzak bir öğrenme yaşantısı geçirmektedirler. Öğretmenlerin öğrenci merkezli yaklaşımları gerektiği ölçüde kullanılmalarının bir sonucu olarak öğrencilerin ders konularını kavramaları güçleşmektedir.

Bu nedenle, araştırmada; Burdur ilindeki ilköğretim okullarında, sosyal bilgiler derslerinde kullanılan yöntemleri, gezi gözlem yönteminin kullanımını ve bu yöntemin öğrenci başarısı üzerine etkisi ile birlikte öğrencilerin gezi ve seyahat kültürüne ilişkin görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma kapsamında, Burdur il merkezinde bulunan okullarda öğrenim gören 6. Sınıf öğrencilerinden 300 öğrenciye ve 16 sosyal bilgiler öğretmenine anket uygulanarak gezi gözlem yöntemine ilişkin görüşleri elde edilmiştir. Elde edilen veriler betimsel analizden geçirilerek sosyal bilgiler dersi öğretimin de gezi gözlem yönteminin uygulanma durumları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucuna göre gezi gözlem yöntemi sosyal bilgiler derslerinde yeterli ölçüde uygulanmamaktadır. Gerçekleştirilen gezi gözlem uygulamaları ise imkânların kısıtlı olması nedeniyle gerekli verimliliği sağlayacak şekilde gerçekleştirilememektedir.

Anahtar kelimeler: Coğrafya, Eğitim, Gezi Gözlem Yöntemi, Öğretim, Sosyal Bilgiler

*Bu çalışma . yazar danışmanlığında . yazar tarafından gerçekleştirilmiş tez çalışmasının bir bölümünden oluşmaktadır. Bu çalışma Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından 0145-yl-11 numaralı proje olarak desteklenmiştir. Ayrıca I. Uluslararası Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Öğrenci Kongresi'nde sunulmuştur.

¹ Doç. Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, atayeter@mehmetakif.edu.tr

² Öğretmen, Ugurtozkoparan_29@hotmail.com

Abstract

According to the structure and characteristics of the topic at the teaching and learning activities given the students, different teaching methods are used in teaching. Travel-observation method is one of the foremost teaching methods used to teach and gain the subjects to the students. Although it is precisely effective, it is not preferred too much by teachers. This leads students to have an education away from student-centered approaches.

As a result of not used the student-centered approaches as required, it makes more complicated understanding of the subjects for students. Therefore, in this research, it has been tried to determine approaches used in social studies classes, the use of travel-observation method and its effects on students' success, ideas of students about travel culture in primary schools of Burdur. According to research, travel observation method is not implemented adequately in social studies lessons. The implementation of the travel-observation conducted can not be achieved to provide the necessary efficiency due to lack of facilities necessary to ensure efficiency.

Keywords: Geography, Education, Travel- Observation Method, Teaching, Social Studies.

Giriş

Yeni uygulamaya konulan ilköğretim programı, öğrenci merkezli bir anlayışı benimsemiş olan yapılandırmacı yaklaşımı temel almaktadır. Yapılandırmacılığa dayanan yeni ilköğretim programında, öğrencilerin öğrenme öğretme sürecine etkin katılımlarını sağlayan aktif yaşantı esas alınmıştır. Öğrenci merkezli eğitimde, öğrencilerin ve onların ihtiyaçlarının dikkate alınması son derece önemlidir. Öğrencilerin ihtiyaçlarının ve beklentilerinin dikkate alınması, kuşkusuz öğrencileri aktif kılan öğretim yöntemlerinin de önemini artırmıştır. Yeni ilköğretim programının öğrenci merkezli eğitimi temel almasından dolayı okullarımızda, öğrencilerin derslere aktif katılımını ve onların yaparak yaşayarak öğrenmelerini sağlayacak, yöntemlerin uygulanmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Öğrencileri aktif kılan, ön plana çıkararak, onların derste işlenen kavramları birinci elden görerek, inceleyerek öğrenmelerini sağlayan öğrenci merkezli yaklaşımlardan biri de gezi gözlem yöntemidir. Gezi gözlem yöntemi, kısaca öğrencilerin sınıf içinde öğrendikleri teorik bilgileri, yerinde somut bir şekilde inceleyerek kavramalarını sağlayan, öğrenci merkezli bir yaklaşımdır (Hesapçıoğlu, 2011).

Tarih, coğrafya, antropoloji, sosyoloji, siyaset bilimi, ekonomi ve psikoloji disiplinlerini de içinde barındıran sosyal bilgiler dersi hayata ve uygulamaya dönük bir derstir. Buna rağmen, ilgili dersin öğretiminde aktifliği sağlayacak en önemli yöntemlerden birisi olan gezi gözlem yöntemi sosyal bilgiler dersinde tam anlamıyla kullanılmamaktadır (Safran, 2009). Sosyal bilgiler dersinin önemini kavrayamayan, bu dersi öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve beklentilerine göre işlemeyen öğretmenler, bu dersi ezberci bir yaklaşımla ele alarak çocukların derse karşı olumsuz tutum geliştirmelerine neden olmaktadır. Öğretmenler, günümüzde öğrenci merkezli yaklaşım temel alınması beklentisine rağmen hâlâ eski, her konunun yapısına uygun olmayan geleneksel yöntemleri uygulamaya devam etmektedirler. Esas itibarıyla sosyal bilgiler derslerinde öğretmenler çoğunlukla, düz anlatım, soru

cevap ve not tutturma gibi öğrencileri aktif kılmayan yöntemleri tercih ettikleri için öğrencilere derslerde verilmek istenen kazanımlara tam anlamıyla ulaşamamaktadır (Özay, 2003).

Sosyal Bilgiler derslerinde ulaşmak istenen kazanımlara tam anlamıyla ulaşabilmek açısından gezi gözlem yönteminin kullanılmasının etkili olacağı anlaşılmaktadır.

Yöntem kavramı, bugüne kadar farklı şekillerde açıklanmıştır. Bunlara kısaca baktığımızda, genel olarak şu tanımlar dikkati çekmektedir;

Yöntem, bir gayeye en çabuk ve en emin bir surette ulaştırmayı mümkün kılan vasıtaların heyeti mecmuasıdır (Antel, 1952).

Yöntem; bir sorunu çözmek bir deneyi sonuçlandırma, bir konuyu öğrenmek ya da öğretmek gibi amaçlara ulaşmak için bilinçli olarak seçilen ve izlenen düzenli yoldur (Güngördü, 2006).

Ders yöntemi derste, onun amacını ve görevini emin ve en iyi yolla yerine getirmek için düzenlenmiş hareket biçimidir (Hesapçıoğlu, 2011).

Yöntem, öğrenme ünitesinin hedeflerine ulaşmak için izlenen en kısa yol ya da bir konuyu öğrenmek için seçilen düzenli yoldur (Erciyeş, 2010).

Yöntem, bir sorunu çözmek, bir deneyi sonuçlandırmak, bir konuyu öğrenmek ya da öğretmek gibi amaçlara ulaşmak için bilinçli olarak seçilen ve izlenen düzenli yoldur (Tokcan ve Demirkaya, 2009).

Kavram olarak, yöntemin eğitim bilimleri içinde kazandığı anlama baktığımızda, yöntem; genel olarak, herhangi bir varlığın veya olayın mahiyetini tanımak için yapılması gereken türlü etkinliklerden en az zaman ve enerji sarfıyla azami randıman alınmasına yardım ettiği tecrübe ile anlaşılması bulunan doğru hareket tarzlarıdır (Köstüklü, 2006).

Genel olarak tanımlara bakıldığında bir öğretim etkinliğinin gerekli zaman diliminde, en kısa sürede ve en verimli şekilde gerçekleştirilmesi açısından uygulanan süreçlere yöntem denilmektedir.

Gezi Gözlem:

Gezi; bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alanla ilgili hedef davranışları kazandırmada kullanılan bir tekniktir. Gözlem ise sistematik olarak doğal ya da toplumsal olguları inceleme; verileri kaydedip bir yargıya varma süreci olarak tanımlanabilir.

Gözlem sürecine öğrenci bilinçli bir şekilde katılmalı, gözlemi kurallara uygun olarak yapmalıdır. Gözlem tekniğinde, öğrenciye kazandırılacak davranışlar en az uygulama düzeyinde olmalıdır. Öğrenci, hem gözlem yapacağı olgunun, hem de gözlemin bilgi ve becerisine sahip olmalıdır (Sönmez, 2007). Gezi ve gözlem tekniklerinin birleştirilerek, okullarda öğretim amacıyla kullanıldığı yönetime gezi gözlem yöntemi adı verilmektedir.

Gezi gözlem yöntemi; önceden hazırlanmış bir plan dâhilinde öğrencilerin gerçek hayat içinde yer alan, sınıfa getirilemeyen olguları, araçları, olayları, nesnelere ve insanları sınıf dışında incelemelerine, anlamalarına fırsat sağlayan bir yöntemdir. Gezi gözlem yöntemi; bazı kaynaklarda, saha çalışması, alan çalışması, eğitsel gezi gibi adlarla da anılmaktadır (Taşdemir, Yel, Yıldırım, 2008)

Gezi gözlem yöntemi, öğrencilerin olgu ve olayları daha iyi anlamalarına ve gerçek yaşamı daha yakından tanımalarına olanak sağlayan bir yöntemdir. Öğrenciler gezi gözlem yöntemi aracılığı ile öğrenilecek konu ile ilgili nesne, olgu ve olayları gerçek ortamlarında inceleme olanağı bulmaktadırlar. Geziler aracılığıyla, öğrencilerin tarihi ve doğal çevreyi koruma bilinci edinmeleri, seyahat kültürü, sanat zevki ve estetik duygularını geliştirmelerine fırsatlar sunulmaktadır. Bu bağlamda öğrenme-öğretme etkinliklerinin düzenlenmesi sürecinde gezi gözlem yönteminin uygulanmasının yararlarına aşağıda yer verilmiştir.

Gezi Gözlem Yönteminin Yararları:

Gezi gözlem yönteminin eğitim-öğretimde uygulanmasının, birçok olumlu etkisi vardır. Bu etkiler kısaca şunlardır; (Güngördü, 2002, Güngördü, 2006, Küçükahmet, 2009, Özay, 2003)

Gezi gözlem yöntemi öğrencilerin gözlem yapma, veri toplama sureti ile sonuca ulaşarak yorum yapma yeteneklerini geliştirir. Gezi gözlem yöntemi; öğrencide çevre, insan ve olaylar arasında, ilişki kurma düşüncesinin kökleşmesini sağlar. Gezi gözlem yöntemi, öğrencilerin çevreye karşı olan ilgilerini, çevrenin değerlendirilmesi ve sorunların çözümü yönünden öğrencilerin duyarlılığını, toplumun bir ferdi olarak öğrencilerin çevreye karşı olan ilgi ve sorumluluğunu artırır. Gezi gözlem yöntemi yardımıyla, doğal çevreyi daha iyi tanıyan; öğrencilerde yurt sevgisi gelişir. Gezi gözlem yöntemi yardımıyla ülkedeki doğal güzellikler ve bu kaynakların değeri öğrenciler tarafından daha iyi kavranır, böylelikle öğrencilerde çevre ve doğal kaynakların değerinin anlaşılması bilinci gelişir. Öğrenciler, gezi gözlem yöntemi ile yakın ve uzak çevrelerini daha iyi tanıma imkânı elde ederler. Gezi gözlem yöntemi, ders konularının işlenmesi sırasında, çevredeki kaynaklardan daha çok yararlanılmasına fırsat verir. Gezi gözlem yöntemi daha çok duyu organını öğrenme etkinliğine kattığı için, coğrafya konularında yer alan birçok soyut kavramın daha iyi anlaşılmasını sağlar. Gezi gözlem yöntemi öğrencilere, bilimsel araştırma ve incelemeyle ilgili bazı temel becerileri de kazandırır. Öğrencilere coğrafya açısından, gerçek ve hayati bilgiler kazandırır. Öğrencilerin, iyi bir gözlemci olmalarını sağlar. Gezi gözlem yöntemi, öğrencilerde çevreye karşı duyarlılığı geliştirerek, öğrencilerin buldukları çevrelerini yakından tanımalarını sağlar. Gezi gözlem uygulamalarına katılan öğrenciler, uzak mesafelere yapılan geziler sonucunda bir seyahatin nasıl gerçekleşeceği, seyahate çıkarken nelere dikkat edileceği, seyahat sırasında nelere dikkat edileceğine dair bilgilerini geliştirme fırsatı bulurlar. Sonuç olarak, çeşitli gezi gözlem uygulamalarına katılan öğrenciler de bir gezi ve seyahat kültürü oluşmasına katkı sunmaktadır. Gezi gözlem yönteminin sınırlılıkları ise aşağıda açıklanmaya çalışılmıştır.

Gezi Gözlem Yönteminin Sınırlılıkları:

Gezi gözlem yönteminin olumlu yönlerinin yanında, bu yöntemin kullanımında bir takım sınırlılıklar da vardır. Bu sınırlılıklar kısaca şunlardır; (Güngördü, 2006, Güngördü, 2002, Meydan.2009, Küçükahmet, Karakuş,2009, Erdem, 2007);

Gezi gözlem yönteminin uygulanması çok zaman almakta ve pahalıya mal olmaktadır. Okul dışında yapılan gözlemler, öğretmene ek yasal sorumluluklar yüklemektedir. Bu yöntemin uygulamasında gözlem yerine gidiş ve dönüşte bazı sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Konularına göre gözlemin yapılacağı uygun bir yer bulunabilmesi ve gözlemin organizasyonu zordur. Gezi ve gözlem, iyi planlanmazsa boşuna zaman kaybindan öteye gidemez. Öğrencilerin gezi gözlem süresince, güdülenmeleri ve konuya yoğunlaşmaları konusunda bazı güçlükler ortaya çıkabilmektedir. Özellikle okul dışında yapılan gözlemler, çok zaman aldığı için birkaç defa yapılabilir. Bu zorunluluktan dolayı, bir gezi programında konunun aynı anda gözlemlenmesi yoluna gidilmektedir ki, buda konuların tam olarak anlaşılmasını engellemektedir. Gezi esnasında disiplin, kolayca sorun haline gelebilir. Gezi gözlem yönteminin uygulanması sırasında, gruba eşlik edecek yardımcı kişi ya da kişilere ihtiyaç duyulmaktadır. Gezi için, izin prosedürü zaman zaman zor olmaktadır. Gezi masraflarının, fazla oluşu problem oluşturmaktadır. Eğitim öğretim amaçlı geziler için, programda ayrılan ayrıca bir zaman dilimi planlanması organizasyonu zorlaştırmaktadır. Gezi programının yapıldığı gün öğrencilerin diğer derslerine devam etmeleri önemli bir engel teşkil etmektedir. Gezi ve gözlem sırasında, kaza tehlikesi ile karşılaşma ihtimalinin olması da önemli bir problemdir.

Gezi Gözlem Yöntemi Ve Sosyal Bilgiler Öğretimi

Bilgi çağı olarak adlandırdığımız 21. yy bilgiyi üreten, uygulayan ve değerlendiren ülkelerin yüzyılıdır. Bilginin çok önemli olduğu günümüz toplumlarında asıl önemli mesele bilgiye nasıl ulaşılabileceği ve bilgi sürekliliğinin sağlanmasıdır. Bu yüzden günümüzde, bilgiye ulaşma yolları ve ulaşılan bilgilerin içselleştirilmesi daha da ön plana çıkmıştır. Günümüz eğitim öğretim sisteminde, gelinen noktada öğrencilerin derslerde daha aktif olmaları ve yaparak yaşayarak öğrenmeleri çok önem kazanmıştır. Öğretmenler, ders kitaplarındaki konuları öğrencilere ezberletmekten daha ziyade, öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenecekleri, öğrendikleri bilgileri diğer alanlara transfer edebilecekleri ve bu bilgileri diğer alanlarda da kullanabilecekleri öğretim yöntemleri esas almalıdırlar (Hesapçioğlu, 2011).

Diğer birçok dersin öğretiminde olduğu gibi sosyal bilgiler dersinde de farklı öğretim yöntem ve stratejilerinin kullanılması öğrencilerin öğrenmeleri, öğrenilenlerin kalıcılığı ve hayata uygulanması açısından çok önemlidir. Bu bakımdan sosyal bilgiler programı içinde yer alan tarih ve coğrafya konularının öğretiminde gezi gözlem yöntemi son derece faydalı bir yöntemdir (Köstüklü, 2006).

Sosyal bilgiler öğretiminin amaçlarından biri öğrencilerin çevrelerindeki mekânsal sorunları analiz edebilmeleri ve çözüm önerileri üretebilmeleridir. İşte bu açıdan gezi gözlem yöntemi bu amaçlara ulaşabilmek amacıyla kullanılabilir en etkili yöntemlerden biridir (Meydan, 2009).

Günümüz ilköğretim programlarında genel olarak gezi gözlem yöntemine gerekli önem verilmektedir. Bu bakımdan yeni yapılmış olan programlarda gezi gözlem yönteminin hangi konularda uygulanacağı belirtilmiştir. Yapılacak olan gezilerde; kültür bölgelerinin korunmaya değer unsurlar olarak görülmesi gerektiği, bilinçli boş zaman faaliyetleri (turizm) ve mekânı düzenlemeye yönelik tedbirlerin değeri konularında da öğrencilerin bilinçlendirilmeye çalışılması üzerinde durulmalıdır (Meydan, 2009).

Yeni sosyal bilgiler programı işlenirken, gezi çalışmalarının tam manasıyla uygulanması öğrencilerin öğrenmeleri açısından son derece önemlidir. Uzak yerlere yapılacak geziler çok maliyetli olsa da, yakın bir fabrikaya, baraja, ormana, müzeye vb. birçok yere yapılacak olan gezi çalışmaları, sosyal bilgiler öğretimi açısından oldukça fayda sağlamanın yanında, öğrencilerde bir gezi ve seyahat kültürünün oluşmasına oldukça katkı sağlayacaktır.

Gezi gözlem yöntemi kullanılarak öğretilen konular, öğrenciler tarafından daha iyi kavranmakta ve kavranılan bilgilerin kalıcılığı da artmaktadır. Gezi gözlem yöntemi sayesinde, öğrenciler kavradıkları konuları yerinde, birinci elden inceleme fırsatı bulduklarından dersin amaçlarına ulaşmada bu yöntem çok etkili olmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, Burdur ili merkez ilçesinde bulunan ilköğretim okullarında, sosyal bilgiler programının içerisinde yer alan bazı konuların öğretiminde gezi gözlem yönteminin uygulanma durumlarını, öğretmen ve öğrenci anketleri uygulayarak tespit etmek ve gezi gözlem yönteminin, sosyal bilgiler öğretimi açısından önemini ortaya koymaktır.

Sosyal bilgiler öğretiminde, gezi gözlem yönteminin kullanılması öğrencilerin aktif olmalarını sağladığı için öğrenmelerin daha anlamlı, kalıcı ve hedeflenen düzeyde gerçekleşmesini sağlar. Bu durum, programın hedeflerine ulaşmada olumlu yönde faydalar sağlayacaktır. Bu nedenlerden dolayı, gezi gözlem yönteminin ayrıntılı bir şekilde incelenerek, bu yöntemin sosyal bilgiler öğretiminde ne kadar etkili bir yöntem olduğu ortaya konulup, gezi gözlem yönteminin sosyal bilgiler öğretiminde yaygınlaştırılmasının sağlanmasının gerekli olduğunu düşünmekteyiz.

Bu çalışmada, gezi gözlem yöntemi, sosyal bilgiler öğretimi açısından çok önemli bir yöntem olarak görülmüş ve bu yöntemin, diğer yöntemlere nazaran daha az kullanıldığı düşünüldüğünden dolayı, gezi gözlem yöntemini daha ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmeye çalışılmıştır. Yapılan bu araştırmanın, sosyal bilgiler öğretiminde gezi gözlem yönteminin gerekli ölçüde kullanılıp kullanılmadığını tespit edilmesini sağlayarak, gezi gözlem yönteminin daha iyi ve verimli bir şekilde kullanılmasına katkı sağlaması beklenmektedir. Sosyal bilgiler programında, gezi gözlem yönteminin kullanımı hakkındaki değerlendirmeler, kuşkusuz bu yöntemi kullanacak olan sosyal bilgiler öğretmenlerine yol gösterecektir. Bu araştırma ile eğitim sistemine yön veren kişi ve kuruluşların, sosyal bilgiler eğitimi hakkında daha iyi bilgi sahibi olacakları düşünülmektedir.

Araştırmada temel olarak, öğrenci merkezli yaklaşımlardan biri olan gezi gözlem yönteminin sosyal bilgiler derslerinde gerekli ölçüde kullanılıp kullanılmadığı, sosyal bilgiler öğretmenleri ile sosyal bilgiler dersini alan 6. Sınıf öğrencilerinin görüşlerine dayanılarak tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada aşağıdaki alt problemler incelenmeye çalışılmıştır:

1. Gezi gözlem yönteminin öğrenci başarısı üzerine etkileri.
2. Burdur ilinde bulunan ilköğretim okullarında görev yapmakta olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin gezi gözlem yöntemine ilişkin bilgileri, görüşleri ve uygulamalarını değerlendirmek.
3. Burdur ilinde bulunan ilköğretim okullarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin gezi gözlem yöntemine ilişkin bilgilerini ve görüşlerini değerlendirmek.
4. Burdur ilinde öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğrencilerinin ve bu öğrencilerin öğretmenliğini yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin, görüşlerinin ışığında, Burdur ilindeki okullarda gezi gözlem yönteminin uygulanma durumlarını değerlendirmek.

Yöntem

Bu araştırma betimsel nitelikte bir alan araştırması olup, betimsel araştırmalar mevcut olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimi açıklamaya çalışan, olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu betimleyen araştırmalardır (Kaptan, 1995).

Araştırmanın çalışma grubu Burdur ili merkez ilçede bulunan 15 ilköğretim okulunun 6. Sınıf öğrencilerinden seçkisiz örnekleme yöntemi ile alınan 300 öğrenci ve bu okullarda öğretmenlik yapan 16 sosyal bilgiler öğretmeninden seçilmiş ve bunlara veri toplama aracı uygulanmıştır. Araştırmada kullanılan öğretmen ve öğrenci anketleri hazırlanırken, Erdal ÖZAY'ın kendisinden gerekli izin alınmış, onun hazırlamış olduğu anket soruları günümüze ve ilköğretim düzeyine uygun bir şekilde düzenlenerek bu anketlerden yararlanılmıştır. Araştırma kapsamındaki veri toplama araçları, 2010-2011 eğitim öğretim yılının haziran ayı içinde, Burdur ili merkez ilçesinde bulunan 15 ilköğretim okulunda uygulanmıştır. Anket uygulanmadan önce, tüm resmi kurumlardan gerekli izinler alınmıştır.

Araştırma kapsamındaki hesaplamalar, SPSS 18 istatistik paket programında yapılmıştır. Elde edilen sonuçların değerlendirilmesinde ise yüzde ve frekanstan yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular tablolara dönüştürülerek, yüzde ve frekansları dikkate alınarak, betimsel analiz kapsamında değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın alt problemlerini yanıtlamak amacıyla elde edilen verilere dayanarak ortaya çıkan bulgulara ve bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler Öğrencilerine Yönelik Bulgular

Tablo1. Ankete Katılan Öğrencilere Göre Sosyal Bilgiler Derslerinde Öğretmenlerin Kullandıkları Öğretim Yöntemlerinin Dağılımı.

Seçenekler	Frekans	%
Anlatım Yöntemi	166	55,3
Soru-cevap yöntemi	82	27,3
Gezi-gözlem yöntemi	14	4,7
Gösteri yöntemi	38	12,7
Toplam	300	100,0

Tablo 1'e göre öğretmenler sosyal bilgiler dersini işlerken, % 55,3'ü anlatım yöntemini, % 27,3'ü soru cevap yöntemini, %12,7'si gösteri yöntemini ve 4,7'si ise gezi gözlem yöntemini kullanmaktadırlar. Tablo 1'de de görüldüğü gibi öğretmenler fazla vakit almayan ve uygulanması özveri gerektirmeyen yöntemleri daha çok tercih etmektedirler. Bu sonuca baktığımızda öğretmenlerin, sosyal bilgiler dersinin hedeflerine ulaşmak açısından, çok önemli olan gezi gözlem yöntemini yeterli oranda kullanmadıklarını görmekteyiz.

Tablo 2. Ankete Katılan Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamındaki Konuları Kavrama Yönünden Öğretim Yöntemlerine Yaklaşımları.

Seçenekler	Frekans	%
Anlatım Yöntemi	111	37,0
Soru Cevap Yöntemi	64	21,3
Gezi Gözlem yöntemi	72	24,0
Gösteri Yöntemi	53	17,7
Toplam	300	100,0

Tablo 2'de görüldüğü gibi sosyal bilgiler dersini gören öğrencilerin % 37'si anlatım yöntemi, % 24'ü gezi gözlem yöntemi, % 21,3'ü soru cevap yöntemi ve % 17,7' si gösteri yöntemi ile konuları daha iyi kavradıklarını belirtmektedirler. Tablo 2' den de anlaşılacağı gibi sosyal bilgiler öğretmenlerinin, yeni eğitim sistemi öğrenci merkezli yaklaşımı temel almasına rağmen, en çok anlatım yönteminden faydalandıklarını ve öğrenciyi ön plana çıkaran, aktif kılan yöntemleri gerektiği gibi uygulamadıklarını

görmekteyiz. Tablo 2' de görüldüğü gibi öğrenciler en çok anlatım yöntemiyle dersi anladıklarını belirtmektedirler. Öğrenciler daha önce incelemiş olduğumuz tablo 1'de öğretmenlerin en çok anlatım yöntemini, en az ise gezi gözlem yöntemini kullandıklarını belirtmişlerdi. Buradan yola çıkarak, öğretmenlerin en çok anlatım yöntemini kullanmalarından ve gezi gözlem yöntemi, problem çözme yöntemi gibi yöntemleri az kullanmalarından dolayı öğrenciler bu yöntemleri tam anlamıyla bilmemektedirler.

Tablo 3. Ankete Katılan Öğrencilerin Daha Önce Gezi ve Gözlem Uygulamasına Katılım Durumlarının Dağılımları.

Seçenekler	Frekans	%
Evet	107	35,7
Hayır	193	64,3
Toplam	300	100,0

Tablo 3' e göre sosyal bilgiler dersi alan öğrencilerin % 35,7' si, daha önce gezi gözlem uygulamalarına katılırken, % 64,3' ü daha önce gezi gözlem uygulamalarına katılmamıştır. Buradan yola çıkarak, ilköğretim okullarında okutulan sosyal bilgiler dersi kapsamında öğretmenlerin gezi gözlem uygulamalarını yeterli ölçüde yapmadıklarını görmekteyiz. Sosyal bilgiler dersi kapsamındaki konuların öğretiminde son derece etkili olan gezi gözlem uygulamalarına öğrencilerin büyük bir kısmının katılmaması öğrenci başarısı, çevreyi tanıma, seyahat kültürü vb. birçok yönden öğrencilerin gelişimlerini olumsuz yönden etkilemektedir. Öğrencilerin gezi gözlem uygulamalarına katılmama durumları üzerinde okul, öğretmen, aile, çevre vb. gibi birçok faktörün etkisi bulunmaktadır.

Tablo 4. Ankete Katılan Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersinde İşlemiş Oldukları Konularla İlgili Bir Geziye Katılma İsteklerinin Dağılımı.

Seçenekler	Frekans	%
Evet	264	88,0
Hayır	13	4,3
Bazen	23	7,7
Toplam	300	100,0

Tablo 4' e göre öğrencilerin % 88' i sosyal bilgiler derslerinde işlemiş oldukları konularla ilgili gezi gözlem uygulamalarına katılmak isterken, % 4,3' ü gezi gözlem uygulamalarına katılmak istememektedir. Öğrencilerin % 7,7' sinin ise okul, öğretmen, aile vb. gibi etkenlerden dolayı kararsız oldukları görülmektedir. Tablodan da anlaşılacağı üzere öğrencilerin büyük çoğunluğu gezi gözlem uygulamalarına katılmak istemektedirler. Bu nedenle, hem programlar hazırlanırken gezi gözlem yöntemine gereken önem verilmeli, hem de idareciler ve öğretmenlerin gezi gözlem yöntemine gerekli

önemi vermeleri, bu yöntemin imkânlar dâhilinde kullanılması için gerekenleri yapmaları eğitim öğretim açısından önemli faydalar sağlayacaktır.

Tablo 5. Ankete Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Gezi Gözlem Yöntemi Uygulamalarına Karşı Tutumları.

Seçenekler	Frekans	%
Evet	281	93,7
Hayır	19	6,3
Toplam	300	100,0

Tablo 5' de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin % 93,7' sinin ailelerinin, sosyal bilgiler dersi kapsamında yapılacak olan gezilere öğrencilerin katılmalarına izin verdiklerini, % 6,3' ünün ise gezi gözlem uygulamalarına çocuklarının katılmalarına izin vermediklerini görmekteyiz. Tablo 5' de görüldüğü gibi ailelerin büyük bir kısmı gezi gözlem uygulamalarına olumlu bakmakta ve çocuklarına da bu konuda izin vermektedirler. Öğretmenler, tüm velilerin çocuklarını geziye göndermelerini sağlamak açısından, gezinin başından sonuna kadar öncelikle, güvenli ve sağlam bir gezi planı hazırlamalı, böylece onların endişelerini ortadan kaldırarak çocuklarını gezi gözlem uygulamalarına göndermelerini sağlamalıdır. Bunun sağlanması için sosyal bilgiler öğretmenlerinin, gezi gözlem için yeterli bilgi ve uygulama tecrübesine sahip olmaları şarttır

Tablo 6. Ankete Katılan Öğrencilerin Gezi Gözlem Uygulamalarına Çıkmadan Önce Hazırlık Yapma Durumlarının Dağılımı.

Seçenekler	Frekans	%
Evet	218	72,7
Hayır	82	27,3
Toplam	300	100,0

Tablo 6' ya göre öğrencilerin % 72,7' si gezi gözlem uygulamalarına çıkmadan önce ön hazırlık yaparken, % 27,3' ü ön hazırlık yapmadan gezi gözlem uygulamalarına çıkmaktadırlar. Belli bir süre devam edecek olan gezi gözlem uygulamalarına hazırlık yaparak katılmak, gezi gözlem uygulamaları sonucunda ulaşılmak istenen hedeflere ulaşmak açısından büyük önem taşımaktadır. Öğrenciler gezi gözlem uygulamalarında ve bu uygulamalara bağlı olarak uzun sürecek seyahatlerde, yanlarına çanta, giysi, defter, kalem, ayakkabı vb. gibi eşyaları almak zorundadırlar.

Bu gibi ihtiyaçların unutulmaması için öğretmenlerin, gezi öncesi, öğrencileri ne gibi hazırlıklar yapmaları gerektiğini konusunda bilgilendirmeleri gerekmektedir. Öğretmenler, bu yüzden öğrencilerle tek tek ilgilenmeli ve onların hazırlıklarını kontrol etmelidirler. Çünkü geziye hazırlıksız gelen öğrenciler, hem gezi gözlem uygulaması sonrasında ki hedeflere ulaşamayacaklar, hem de gezinin

ahengini bozacaklardır. Bu nedenlerden dolayı gezi gözlemin amacına ulaşılması için hazırlık safhasındaki çalışmaların son derece titizlikle yürütülmesi gereklidir.

Tablo 7. Ankete Katılan Öğrencilerin Gezi Gözlem Uygulamalarında Kullanmak Amacıyla Araç Gereç Götürme Durumlarının Dağılımı.

Seçenekler	Frekans	%
Evet	189	63,0
Hayır	111	37,0
Toplam	300	100,0

Tablo 7' ye göre, öğrencilerin % 63' ü gezi gözlem uygulamalarına giderken yanlarında gerekli olan araç gereçleri götürürken, öğrencilerin % 37' si yanlarında araç gereç götürmemektedirler. Öğrencilerin çoğu geziye araç gereç götürse de, % 37 gibi önemli bir orandaki öğrencinin gerekli araç gereçleri götürmemesi konuların kavranması açısından zorluk çıkaracaktır. Bu gibi geziler gerçek amaçları dışında tatil havasında geçmektedirler. Bu yüzden öğretmenler bu konuda dikkatli olmalı ve öğrencilerini gezinin başından itibaren yönlendirmelidirler. Aksi takdirde, gezi gözlem uygulamaları, amaçsız, rastgele ve tatil havasındaki bir geziden öteye geçemez.

Tablo 8. Ankete Katılan Öğrencilerin Gezi Gözlem Uygulamaları Sırasında Öğretmenlerinin Yaptıkları Açıklamaların Yeterliliğine Yönelik Görüşleri.

Seçenekler	Frekans	%
Evet	288	96,0
Hayır	12	4,0
Toplam	300	100,0

Tablo 8' e göre, öğrencilerin % 96' sı, öğretmenlerinin gezi gözlem uygulamaları sırasında yaptıkları açıklamaları yeterli bulurken, öğrencilerin % 4' ü öğretmenlerinin yaptıkları açıklamaları yeterli bulmamaktadırlar. Sosyal bilgiler öğretmenleri, gezi gözlem uygulamaları sırasında, öğrencilerin konuyla ilgili şeyleri daha iyi anlamaları, fark etmeleri açısından öğrencilere açıklamalarda bulunmaları şarttır. Öğretmenlerin, öğrencilere faydalı olabilmeleri açısından öğrencileri gezi gözlem uygulamaları için götürdükleri yerleri çok iyi bilmeleri gerekmektedir. Bu nedenle, öğretmenler geziye çıkmadan önce bu konuda da gerekli hazırlıklarını mutlaka yapmalıdırlar.

Tablo 9. Ankete Katılan Öğrencilerin Gezi Gözlem Uygulamaları Sırasında Not Almalarına Yönelik Dağılımları.

Seçenekler	Frekans	%
Evet	118	39,3
Hayır	182	60,3
Toplam	300	100,0

Tablo 9' a göre öğrencilerin % 60,3'ü gezi gözlem uygulamaları sırasında not alırken, öğrencilerin % 39,3'ü gezi gözlem uygulamaları sırasında not almamaktadırlar. Tablo 9' a baktığımızda not almayan öğrencilerin oranının not alanlara göre az olsa da gezi gözlem uygulaması sırasında ki hedeflere ulaşılması açısından bu oranın fazla olduğunu görmekteyiz. Bu nedenle, sosyal bilgiler öğretmenleri öğrencilere geziye götürülecek araç gereçler ile ilgili bilgi verirken kalem ve not defterini dikkatle belirtmelidir. Çünkü öğrencilerin, gezi uygulamaları sırasında, öğretmenlerinin verdikleri bilgileri kaydetmeleri, daha sonra bunlardan faydalanmaları, konuyu hem anlama, hatırlama, hem de tekrar etme yönünden oldukça önemlidir. Öğretmenler, gezi gözlem uygulamaları sırasında, öğrencileri, not tutmaları konusunda sürekli ikaz etmelidirler. Çünkü gezi gözlem uygulamaları sonrasında hazırlanacak olan, gezi raporu için öğrenciler gezi sırasında tuttıkları notlara ihtiyaç duyacaklardır.

Tablo 10. Ankete Katılan Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi İçinde Gezi Gözlem Yöntemi İle İşlemek İstedikleri Konuların Dağılımı.

Konular	Frekans	%
İklim Konuları	20	6,7
Eski Yerleşim Yerleri	159	53,0
Ekonomi (Doğal Kaynaklar, Madenler, Enerji Kaynakları)	38	12,7
Fiziki Üniteler (Akarsu, Ova, Dağ)	83	27,7
Toplam	300	100,0

Tablo 10' a göre sosyal bilgiler dersi alan öğrencilerin % 53'ü eski yerleşim yerleri, tarih konularını, % 27,7' si akarsu, dağ, ova vb. gibi coğrafya konularını, % 12,7' si ekonomi ile ilgili konuları ve % 6,7' si ise iklim konularını gezi gözlem uygulamaları ile işlemek istemektedirler. Sosyal bilgiler dersinin programı coğrafya, tarih, felsefe, psikoloji, sosyoloji gibi bilim dallarından oluşmakta ve birçok konusu hem bu yüzden hem de diğer nedenlerden dolayı soyut bilgiler içermektedir. Soyut bilgilerin kavranması için bu bilgilerin somutlaştırılması, yani gerçek hayatta görülmesi son derece önemlidir. Buda gezi gözlem uygulamalarıyla sağlanabilmektedir. Çünkü gezi gözlem uygulamaları ile öğrenciler olay ve nesnelere yerinde görerek inceleyecek ve beş duyu organıyla öğrenme etkinliğine katılacaklardır. Buda hem öğrenmeyi kolaylaştıracak hem de sınıf ortamında ki soyut bilgilerin gerçek hayatta daha açık bir şekilde görülmesini sağlayacaktır.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Yönelik Bulgular

Tablo 11. Ankete Katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğretim Yöntemlerine Yaklaşımlarına Ait Bulgular.

Öğretim Yöntemleri	Her zaman		Bazen		Hiçbir zaman	
	F	%	F	%	F	%
Anlatım Yöntemi	12	75	4	25	-	-
Soru-Cevap Yöntemi	12	75	4	25	-	-

Deney Yöntemi	-	-	2	12,5	14	87,5
Gezi-Gözlem Yöntemi	1	6,3	14	87,5	1	6,3
İş Aktivite Yöntemi	2	12,5	5	31,3	9	56,3
Gösteri Yöntemi	4	25	10	62,5	2	12,5
Problem Çözme Yöntemi	3	18,8	9	56,3	4	25

Tablo 11' e göre araştırmamıza katılan öğretmenlerinin % 75' i derslerinde anlatım yöntemi ile soru ve cevap yöntemini her zaman kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin % 87,5'ü, deney yöntemini hiçbir zaman kullanmadıklarını belirtirken, gezi gözlem yöntemini bazen kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin % 56,3' ü iş aktivite yöntemini hiçbir zaman kullanmadıklarını belirtirken, problem çözme yöntemini bazen kullandıklarını belirtmektedirler. Genel olarak değerlendirdiğimizde, sosyal bilgiler öğretmenlerinin anlatım yöntemi ve soru cevap yöntemleri gibi kolay uygulanabilen yöntemleri her zaman kullandıklarını ancak; öğrenciyi merkeze alan, onları ön plana çıkaran uygulanması özveri gerektiren yöntemleri çok az kullandıklarını görmekteyiz. Öyle ki sosyal bilgiler dersindeki konuların kavranması açısından çok önemli faydalar sağlayacak olan gezi gözlem yöntemi, iş aktivite yöntemi, gösteri yöntemi ve problem çözme yöntemleri çok az oranlarda kullanılmaktadır.

Tablo 12. Ankete Katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Gezi Gözlem Yöntemini Uygulama Durumlarının Dağılımı.

Seçenekler	Frekans	%
Evet	13	81,3
Hayır	3	18,8
Toplam	16	100,0

Tablo 12'e göre, araştırmamıza katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin % 81,3'ü ders konularını işlemek amacıyla, gezi gözlem uygulamaları düzenlediklerini belirtirken, öğretmenlerin % 18,8'i gezi gözlem uygulamaları yapmadıklarını belirtmişlerdir. Şartlar uygun olduğu takdirde, öğretmenler gezi gözlem yöntemini programda yer alan konuları kavratmak amacıyla bir program dâhilinde uygulamalıdır. Çünkü yapılan gezi gözlem uygulamaları öğrencilerin konuları kavraması açısından çok büyük faydalar sağlayacaktır. Gezi uygulanırken öğretmenler, gezinin yapılış amacına hizmet etmesi konusunda, gerekli özveriyi göstermeli, gezinin turistik bir gezi gibi yapılmasını mutlaka engellemelidirler.

Tablo 13. Ankete Katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Gezi Gözlem Yöntemini Uygulama Sıklıkları ve Gezileri Uyguladıkları Mesafelerin Dağılımı.

Gezi Mesafesi ve Sıklığı	Sık Sık		Bazen		Hiçbir zaman	
	F	%	F	%	F	%
Yakın Mesafeli	3	18,8	13	81,3	-	-
Uzak Mesafeli	-	-	16	100	-	-

Tablo 13' e göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin % 81,3'ü bazen, yakın mesafeli yerlere gezi düzenlemektedirken, sosyal bilgiler öğretmenlerinin hepsi, bazen uzak mesafeli yerlere, gezi düzenlemektedirler. Tablo 13' ü incelediğimizde, öğretmenlerin uzak mesafeli yerlere sık sık olarak gezi düzenlemediklerini, ancak öğretmenlerin % 18,8' inin yakın mesafeli yerlere sık sık gezi düzenlediklerini görmekteyiz. Tüm bu bulgulardan yola çıkarak, öğretmenlerin gezi gözlem uygulamaları için sık sık yakın çevreyi tercih ettiklerini görmekteyiz. Gezi gözlem uygulamalarının üst seviyede bilgi, yüksek oranda sorumluluk, maliyet ve zaman gerektirmesi öğretmenlerin, uzak mesafelere gezi yapmalarını engellediği gibi yakın mesafelere de sürekli, gezi düzenlemelerini engellemektedir.

Tablo 14. Ankete Katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Gezi Gözlem Yöntemini Uygulamada Herhangi Bir İdari Sorunla Karşılaşma Durumlarının Dağılımı.

Seçenekler	Frekans	%
Evet	5	31,3
Hayır	11	68,8
Toplam	16	100,0

Tablo 14'e göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin % 31,3'ü bu yöntemi uygulama yönünden idari sorunla karşılaşmaktayken, öğretmenlerin % 68,8'i gezi gözlem uygulamalarını yaparken herhangi bir idari sorunla karşılaşmamaktadırlar. Yöneticiler, genellikle yüksek maliyet, sorumluluk, zaman gerektirdiği için gezi gözlem uygulamalarına sıcak bakmamaktadırlar. Şartlar ne olursa olsun, idareciler imkânlar dâhilinde, gezi gözlem uygulamalarının yapılması konusunda öğretmenlere yardımcı olmalıdırlar. Olanaklar dâhilinde, yıl içinde, uzak çevrelere en az bir defa ve yakın çevrelere ise birkaç defa gezilerin düzenlenmesi öğrenciler açısından son derece faydalı olacaktır.

Tablo 15. Ankete Katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Gezi gözlem Yöntemini Uygulamada Velilerden Kaynaklanan Herhangi Bir Sorunla Karşılaşma Durumlarının Dağılımı.

Seçenekler	Frekans	%
Evet	2	12,5
Hayır	14	87,5
Toplam	16	100,0

Tablo 15' e göre gezi gözlem uygulaması yapan öğretmenlerinin, % 12,5'ğu velilerden kaynaklanan bir sorunla karşılaşırken, öğretmenlerin % 87,5'ğu velilerden kaynaklanan herhangi bir sorunla karşılaşmamışlardır. Çocuklarının, gezi gözlem uygulamalarına izin vermeyen velilerin oranının çok az olduğunu görmekteyiz. Ancak; bu rakam azda olsa öğretmenlerin bu velilerin endişelerini gidererek, onlarında çocuklarını gezi gözlem uygulamalarına göndermelerini sağlamalıdırlar. Özellikle, sosyal bilgiler ders konularının işlenmesi için düzenlenmiş olan gezilere, bu öğrencilerin katılmaları, öğrenciler arasındaki öğrenme farklarının azaltılmasında önemli bir rol oynayacaktır.

Tablo 16. Ankete Katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Düzenlemiş Oldukları Gezi Gözlem Uygulamalarına Öğrencilerin Katılımlarının Dağılımı.

Seçenekler	Frekans	%
Evet	14	87,5
Hayır	2	12,5
Toplam	16	100,0

Tablo 16' ya göre, sosyal bilgiler öğretmenlerinin düzenlemiş oldukları gezi gözlem uygulamalarına öğrencilerin % 87,5'ü katılım gösterirken, öğrencilerin % 12,5'ü, gezilere katılım göstermemişlerdir. Uzak mesafeli gezilerin düzenlenebilmesi için bu gezilere gerekli ölçüde katılımın olması şarttır. Yeterli katılımın olmadığı durumlarda uzak mesafelere geziler yapılamaz. Çünkü bu geziler gününbirlik olmadıklarından hem ücret, hem zaman, hem de sorumluluk yönünden maliyetlidirler. Bu nedenle uzak mesafeli gezilerin, oldukça iyi bir plan dâhilinde en az maliyetle gerçekleştirilmeleri gezinin uygulanabilmesi açısından önemlidir.

Tablo 17. Ankete Katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Düzenlemiş Oldukları Gezi Gözlem Uygulamaları Sırasında Karşılaştıkları Dört Önemli Sorunun Dağılımı.

Seçenekler	Frekans	%
Gezi sırasında öğrencileri kontrol etmek.	4	25,0
Uzak mesafe gezilerinde aracın yaş şartı sorunu ve ulaşım sıkıntısı	4	25,0
Gezilerin pahalıya mal olması	3	18,8
Gezi öncesinde alınması gereken izinler.	5	31,3
Toplam	16	100,0

Tablo 17' ye göre gezi gözlem uygulaması düzenleyen öğretmenlerin % 31,3' ü gezi öncesinde alınması gereken izinler konusunda sıkıntı yaşadıklarını belirtirken, öğretmenlerin % 25' i ise, uzak mesafeli gezilerde ulaşım için kullanılacak araçların temin edilmesi, bu araçların yaş sınırı ve gezi esnasında öğrencileri kontrol etme sorunlarıyla karşılaştıklarını belirtmektedirler. Öğretmenlerin % 18,8'i ise, gezi gözlem uygulamaları düzenlerken karşılaştıkları sorunların başında maliyet sıkıntısına dikkat çekmektedirler. Öğretmenlerin yaşadığı bu sıkıntıları göz önünde bulundurursak gezi gözlem uygulamalarının iyi bir şekilde yapılabilmesi için okullara ders konuları ile ilgili yapılacak geziler için bir bütçe ayrılmalı, gezilerin daha kolay yapılabilmesi için gerekli izin prosedürü yeniden düzenlenmelidir.

Tablo 18. Ankete Katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Gezi Gözlem Uygulamamalarından Sonra Uygulama Konuları İle İlgili Öğrencilere Çalışma Yaptırmalarının Dağılımı.

Seçenekler	Frekans	%
Evet	13	81,3
Hayır	3	18,8
Toplam	16	100,0

Tablo 18' e göre, sosyal bilgiler öğretmenlerinin % 81,3' ü yapmış oldukları gezi gözlem uygulamaları sonrasında, geri dönüt almak ve geziyi değerlendirmek amacıyla öğrencilere çalışma yaptırırken, öğretmenlerin % 18,8' inin öğrencilere herhangi bir çalışma yaptırmadıkları görülmektedir. Gezi gözlem uygulamaları sırasında elde edilen bulguların, kaydedilip daha sonra bunların bir rapor olarak sunulması ve değerlendirilmesi gezinin hedeflerine ulaşılması açısından son derece önemlidir. Bu yüzden, öğretmenler geziyi turistik geziden çıkararak, konuların daha iyi kavranmasına yönlendirmeleri için gezi sırasında, mutlaka öğrencilere not aldirmaları ve gezi sonrasında bunların, mutlaka öğrenciler tarafından değerlendirilmesinin yapılmasını sağlamalıdır. En son olarak, ortak bir rapor ortaya konulmalıdır.

Tablo 19. Ankete Katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Gezi Gözlem Yöntemini Uygulamama Nedenlerinin Dağılımı.

Seçenekler	Frekans	%
Fiziki Yetersizlikler	-	-
Ekonomik Nedenler	15	93,8
Uygulama Yetersizlikleri	1	6,8
Bilgi Yetersizlikleri	-	-
Toplam	16	100

Tablo 19' a göre, sosyal bilgiler öğretmenlerinin gezi gözlem uygulamalarını yapamama nedenlerinin başında, % 93,8 gibi bir büyük oranla ekonomik nedenler gelmektedir. Yani öğretmenlerin büyük bir kısmı, maddi yetersizliklerden dolayı gezi gözlem uygulamalarını yapamadıklarını belirtmektedirler. Bu nedenle sosyal bilgiler dersi konularının öğretiminde, son derece faydalı olabilecek bu yöntemin uygulanabilmesi için belirli ölçüde bütçe ayrılması veya en azından İl Millî Eğitim Müdürlüklerinde gezilerin düzenlenmesinde kullanılmak üzere araç bulundurulması gerekmektedir. Çünkü gezilerdeki giderlerin, en büyük kısmını ulaşım giderleri oluşturmaktadır. Öğretmenlerin % 6,8' i ise, uygulama yetersizliklerinden dolayı gezi gözlem uygulamalarını yapamadıklarını belirtmektedirler.

Tablo 20. Ankete Katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Derslerinde Kullanabilecekleri En Etkili Öğretim Yöntemi Hakkındaki Görüşleri.

Seçenekler	Frekans	%
Soru Cevap Yöntemi	2	12,5
Gezi Gözlem Yöntemi	10	62,5
Gösteri Yöntemi	4	25,0
Anlatım Yöntemi	-	-
Toplam	16	100,0

Tablo 20' de görüldüğü gibi, sosyal bilgiler öğretmenlerinin % 62,5'ğine göre, sosyal bilgiler dersinde ki konuların anlatımında ve öğrencilerin konuları en iyi şekilde anlamalarını sağlamada en etkili öğretim yöntemi gezi gözlem yöntemidir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin % 25'i gösteri yöntemini, %

12,5'ü ise soru cevap yöntemini en etkili yöntemler olarak görürken, hiçbir öğretmen çok sık olarak kullandıkları anlatım yöntemini etkili bir yöntem olarak görmemektedir. Öğrencilerin sınıfta soyut olarak gördükleri konuları, yerinde incelemelerini ve görmelerini sağlayan gezi gözlem yönteminin, beş duyu organına hitap etmesi öğrenmeyi kolaylaştıracağından, sosyal bilgiler eğitiminde diğer yöntemlere göre gezi gözlem yöntemini öğrenme üzerinde daha etkili kılmaktadır. Öğretmenler de bu durumun farkında olmalarına rağmen çeşitli nedenlerden dolayı bu yöntemi gerektiği ölçüde kullanamamaktadırlar.

Tablo. 21. Ankete Katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Ders Konularının Gezi Gözlem Yöntemi Dışındaki Yöntemlerle Yeterince Anlaşılabilmesine Dair Görüşleri.

Seçenekler	Frekans	%
Evet	-	-
Hayır	9	56,3
Kısmen	7	43,8
Toplam	16	100,0

Tablo 21' e göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin % 56,3'ü, gezi gözlem yöntemi dışındaki yöntemlerle işlenen, sosyal bilgiler dersini öğrencilerin anlayamayacağını savunurken, öğretmenlerin % 43,8' i ise, öğrencilerin, gezi gözlem yöntemi dışındaki yöntemlerle işlenen dersleri kısmen anlayabileceklerini savunmaktadırlar. Buda bizlere, gezi gözlem yönteminin sosyal bilgiler öğretiminde en etkili yöntemlerden biri olduğunu göstermektedir.

Tablo 22. Ankete Katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Gezi Gözlem Yöntemini İle İlgili Teorik ve Uygulama Yönlerinden Bilgilerinin Dağılımı.

Seçenekler	Frekans	%
Evet	12	75,0
Hayır	-	-
Çok Az	4	25,0
Toplam	16	100,0

Tablo 22' ye göre araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin % 75'i, kendilerini gezi gözlem yöntemini uygulamak için gerekli tecrübe, bilgi ve uygulama açısından yeterli bulmaktadırlar. Öğretmenlerin, % 25'i kendilerini, gezi gözlem yöntemini uygulama açısından kısmen yeterli görürken, hiçbir sosyal bilgiler öğretmeni bu konuda kendilerini yetersiz görmemektedir. Gezi gözlem uygulamalarının dersin hedeflerine hizmet etmesi için bu yöntemi kullanacak öğretmenlerin gezi gözlem yöntemini teori ve uygulama yönünden iyi bilmeleri gerekmektedir. Bu yüzden, öğretmen adaylarının üniversite eğitimleri sırasında bu konuda iyi yetiştirilmeleri ve sık sık gezi gözlem uygulamalarına götürülerek, bu yöntemi çok iyi öğrenmeleri sağlanmalıdır.

Tablo 23. Ankete Katılan Öğretmenlerin Ders Konularının Gezi Gözlem Yöntemi İle İşlendiğinde Konuların Kavranması Açısından Ortaya Çıkabilecek Sonuçlara Dair Görüşleri.

Seçenekler	Frekans	%
Öğrenciler teorik bilgileri görerek, yaşayarak öğrendikleri için öğrenmelerin kalıcılığı artar.	8	50,0
Öğrenmeler daha etkili bir şekilde ve kısa sürede gerçekleşir.	5	31,3
Öğrenciler çevrelerini daha iyi tanır ve öğrencilerin seyahat kültürleri gelişir.	3	18,8
Toplam	16	100,0

Tablo 23' e göre, araştırmamıza katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin % 50' si, ders konuları gezi gözlem yöntemi işlendiğinde, öğrenciler sınıf ortamında soyut olarak öğrendikleri bilgileri, gerçek hayatta görerek yaşayarak öğrenme fırsatı elde ettiklerinden dolayı, öğrenmelerin kalıcılığı artmaktadır. Tablo 23' e göre, öğretmenlerin % 31,3'ü, gezi gözlem yöntemi ile yapılan derslerde, öğrencilerin konuyu kavramaları, öğrenmeleri daha kısa sürede gerçekleşmektedir. Öğretmenlerin, % 18,8'ine göre ise, gezi gözlem yöntemi ile işlenen dersler sonucunda, öğrenciler çevrelerini daha iyi tanımakta ve öğrencilerin seyahat kültürleri gelişmektedir.

Tablo 24. Ankete Katılan Öğretmenlerin Gezi Gözlem Yönteminin Öğrenme Öğretme ve Öğrenci Başarısına Etkilerine Dair Görüşleri.

Seçenekler	Frekans	%
Öğrenciler görerek, yaşayarak birinci elden öğrendikleri için öğrenmelerin kalıcılığı artar.	9	56,3
Öğrenciler çevrelerinde gerçekleşen olayları daha iyi kavrarlar.	2	12,5
Öğrencilerin derse karşı ilgileri ve öğrenme istekleri artar.	2	12,5
Gezi gözlem yöntemi, başarı oranının yükselmesini sağlar.	3	18,8
Toplam	16	100,0

Tablo 24' e göre araştırmamıza katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin % 56,3'ü gezi gözlem yönteminin, öğrencilerin birinci elden öğrenmelerini sağladığı için öğrenmelerin kalıcılığını artırmaktadır. Araştırmamıza katılan öğretmenlerin % 18,8'i ise gezi gözlem yönteminin öğrencilerin başarılarını artırdığını düşünmektedir. Tablo 24'e göre araştırmamıza katılan öğretmenlerin % 12,5'ü gezi gözlem yönteminin, öğrencilerin derse karşı ilgilerini buna bağlı olarak öğrenme isteklerini artırmakta ve öğrencilerin çevrelerinde gerçekleşen olayları daha iyi kavradıklarını düşünmektedirler.

Bir öğretim etkinliğinden, elde edilmek istenen hedeflerin gerçekleşmesi, birçok faktöre bağlıdır. Etkinlikleri gerçekleştirmede kullanılmakta olan yöntemler, bu faktörlerin başında gelmektedir. Sosyal bilgiler gibi içinde birçok farklı bilim dalından bilgi barındıran ve soyut bilgilerin yoğun olduğu derslerde,

hedeflere ulaşmak açısından seçilen öğretim yöntemleri çok önemlidir. Gezi gözlem yönteminin sosyal bilgiler dersi için en önemli öğretim yöntemlerinden biri olduğu tüm eğitimciler tarafından bilinen bir gerçektir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin şartlar uygun oldukça, bu yönetime başvurmaları gerekir. Ders konularının tam olarak kavratılması, öğrenmenin sağlanması, başarının elde edilmesi ve sosyal bilgiler programındaki hedeflere ulaşmada bu yöntemin amaçları doğrultusunda kullanılmasının büyük önemi vardır.

Sonuç ve Öneriler

Yapılan araştırmanın sonucunda genel olarak burdur ilinde gezi gözlem yönteminin gerekli ölçüde uygulanmadığı görülmektedir. Gezi gözlem yönteminin teori ve uygulamada birçok zorluklar içermesi, maddi masraflara sebep olması ve diğer yöntemlere göre daha fazla emek ve zaman gerektirmesi bu yöntemin uygulanmasını engellemektedir.

İlköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenler ve eğitim görmekte olan öğrenciler gezi gözlem yönteminin önemini farkındadırlar. Ancak araştırmanın önceki kısımlarında da bahsedildiği gibi birçok farklı nedenlerden dolayı bu yöntem yeteri kadar uygulanamamaktadır. Bize göre eğitimin hangi basamağında olursa olsun özellikle de sosyal bilgiler dersi işlenirken gezi gözlem yöntemine mutlaka başvurulmalıdır.

Sonuç olarak bize göre böyle bir çalışmanın kapsamı genişletilerek mümkün olduğu kadar Türkiye genelinde birçok okula ulaştırılmaya çalışılmalı ve buradan alınacak sonuçlar karşılaştırılarak daha objektif değerlendirmelere varılmalıdır. Böylesi bir yaklaşımın ülkemizde sadece sosyal bilgiler dersi için değil birçok dersin eğitim ve öğretiminin daha etkili hale gelmesine de yardımcı olması beklenmelidir. Yapmış olduğumuz bu çalışma ile bu konuya bir parça da olsa ışık tuttuğumuza inanmaktayız.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan yola çıkarak ilköğretim sosyal bilgiler eğitimi ve öğretimine yönelik geliştirdiğimiz önerileri şöyle sayabiliriz;

Sosyal bilgiler öğretmenleri mesleki bilgi ile öğretim yöntemlerini bilme ve uygulayabilme yönünden daha iyi yetiştirilmelidir. Öğretmen adayları eğitim öğretimleri sırasında, ağırlıklı olarak teorik bilgi yönünden değil, uygulama yönünden de öğretim yöntemlerini bilecek ve uygulayabilecek şekilde yetiştirilmelidirler.

Sosyal bilgiler eğitimi ve öğretiminde son derece faydalı olabilecek gezi gözlem yöntemi ilköğretimde gerektiği kadar kullanılmamaktadır. Gezi gözlem yönteminin önemi, eğitim öğretim faaliyetlerinin başında bulunan tüm yöneticiler tarafından benimsenmeli ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin, uygun zaman ve saatler dâhilinde gezi gözlem uygulamalarına başvurmalarına yöneticilerin de yardımcı olmaları sağlanmalıdır.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ilköğretimde, gezi gözlem uygulamalarını yönetmelik, genelge, öğretmenlere vereceği seminerler ve gerekli maddi kaynaklarla desteklemelidir.

Sosyal bilgiler öğretmenleri, öğrenci başarısını en üst düzeye çıkarmak için öğretim etkinliklerini çeşitlendirmeli, dersleri işlerken konuların içeriğine ve hedeflere en uygun yöntemleri seçmelidirler. Sosyal bilgiler öğretmenleri derslerde, tüm konuları en az zahmetle, fazla emek ve zamanlarını almayan, sadece klasik yöntemlerle işlemeyi bırakıp, öğrencileri merkeze alan, öğrenciyi aktif kılarak, onları ön plana çıkaran yöntemleri de kullanmaları gerekmektedir. Bu yöntemlerden biri olan gezi gözlem yöntemi, sosyal bilgiler programında ki konular kapsamında, imkânlar dâhilinde gerekli ölçüde kullanılmalıdır.

Her ilköğretim okulu, yılda bir kaç defa yakın çevreye, en az bir defa da uzak çevreye gezi gözlem uygulaması yapma etkinliğini yıllık çalışma, plan ve programına almalıdır.

Kaynaklar

- Altın, B. N. ve Demirtaş, S. (2009). Sosyal bilgiler dersinde sınıf dışı eğitim etkinlikleri (Müze ve Arazi Çalışmaları), M. Safran. (Editör). *Sosyal bilgiler Öğretimi*, Birinci baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, s.507-541.
- Antel, S. C (1952). Umumi Didaktik. İstanbul: Doğan Kardeş Yayınları Basımevi.
- Baymur, F. (1947). *Coğrafya öğretimi.*(3. Basım). İstanbul: Maarif Basımevi.
- Doğanay, H. (1993). *Coğrafyada metodoloji genel metodlar ve özel öğretim metodları.* İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Erciyeş, G. (2010). Öğretim yöntem teknikleri, Ş. Tan. (Editör). *Öğretim İlke ve Yöntemleri Öğretim Yöntem ve Teknikleri Kpss El Kitabı*, Altıncı baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, s.253-374'deki makale.
- Erdem, M. (2007). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin gezi gözlem yöntemine ilişkin görüşleri. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Güngördü, E. (2002). *Coğrafyada öğretim yöntemleri ilkeler ve uygulamalar.* (1. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Güngördü, E. (2006). Eğitim fakülteleri için coğrafyada öğretim yöntemleri ve çağdaş öğretim yaklaşımları ilkeler-uygulamalar. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Güngördü, E. (2002). Eğitim fakülteleri için coğrafyada öğretim yöntemleri ilkeler ve uygulamalar. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Hesapçıoğlu, M. (2011). Öğretim ilke ve yöntemleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- İslamoğlu, A.H. (2011). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. İstanbul: Beta Yayınları.
- Kaptan, S. (1995). Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri. Ankara: Rehber Yayınevi.
- Kılıçoğlu, G. (2009). Sosyal bilgiler tanımı dünyada ve ülkemizde gelişimi ve önemi, M. Safran. (Editör). *Sosyal bilgiler Öğretimi*, Birinci baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, s.3-16.

- Köstüklü, N. (2006). *Sosyal bilimler ve tarih öğretimi*. (4. Basım). Konya: Sebat Ofset Matbaacılık.
- Kurtkan, Â. (1980). Sosyal ilimler metodolojisi. İstanbul.
- Küçükahmet, L. (2009). Öğretim ilke ve yöntemleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kızılcıoğlu, A. (2003). İlköğretim okullarında bir kırsal yerleşmeye düzenlenecek gözlem gezisinde gerçekleştirilecek etkinlikler ile bir gezi planı örneği. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 9, 2-21.
- Meydan, A. (2009). Sosyal bilgiler öğretiminde gezi gözlem ve doğa eğitimi. R.Turan, A.M. Sünbül ve H. Akdağ. (Editörler). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar 1*, Birinci baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık, s.242-260.
- Özay, E. (2003). Ortaöğretim coğrafya eğitimi ve öğretiminde gezi-gözlem metodunun öğrenci başarısı üzerine etkisi ve diğer öğretim metodlarıyla karşılaştırılması. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sönmez, V. (2005). Hayat ve sosyal bilgiler öğretimi öğretmen kılavuzu. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahin, C. (Ed.) (2003). *Sosyal bilgiler konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu*. Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Tokcan, H. ve Demirkaya, H. (2009). Sosyal bilgilerde strateji yaklaşım yöntem ve teknikler, M. Safran. (Editör). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Birinci baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, s.435-469.
- T.D.K. (2009). Türkçe yazım kılavuzu. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tozkoparan, U. (2012). Burdur ilindeki öğrencilerin gezi ve seyahat kültürüne yönelik düşünceleri, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yel, S., Taşdemir, A. ve Yıldırım, K. (2008). Sosyal bilgilerde öğretim strateji, yöntem ve teknikleri, B. Tay ve A. Öcal. (Editörler). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Birinci baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, s. 38-86.